

Grimstad, 26.03.2021

Høringsuttalelse: utkast til veileder om taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett i forvaltningen

Stine Sofies Stiftelse arbeider for en barndom uten vold og overgrep gjennom å forebygge og avdekke vold og seksuelle overgrep mot barn, samt ivareta barnet, deres pårørende og etterlatte. Stiftelsen arbeider mangfoldig med denne tematikken. Vi utvikler konkrete tiltak og arbeider rettspolitisk for å styrke rettsikkerheten til volds- og overgrepsutsatte barn og deres trygge omsorgspersoner. Våre innspill vil avgrenses til de punkter i høringsnotatet som er av betydningen for denne gruppen.

1. Departementets forslag

Justis- og beredskapsdepartementet har i samarbeid med professor Morten Holmboe, utarbeidet en veileder om taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett i forvaltningen. Veilederen har til formål å gi en oversikt over gjeldende rett, og omhandler forvaltningsorganers adgang til å dele opplysninger med hverandre.

I sitt høringsbrev ber departementet om innspill på følgende punkter:

- Kommer de nevnte momentene tydelig nok til uttrykk, og hvordan kan det eventuelt uttrykkes mer presist.
- Har de mest relevante problemstillingene kommet med?
- Er det noe som mangler?

2. Stiftelsens synspunkter

Stiftelsen mener overordnet at veilederen gir en grundig og utfyllende oversikt over rettsreglene om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt i forvaltningen. Vi har imidlertid enkelte innspill vedrørende veilederens oppbygning og innhold som vi vil presentere nedenfor.

2.1 Oppbygning av veilederen

Sett i lys av at veilederen skal kunne brukes av personer uten juridisk bakgrunn, og ikke minst gjøre dem tryggere på når de kan dele opplysninger med hverandre, mener stiftelsen at oppbygningen av veilederen fremstår som lite pedagogisk og noe utilgjengelig.

Veilederens kapittel 1-7 er bygget opp som en generell innføring i regelverket om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt, mens kapittel 8 tar for seg utvalgte etater/sektorer, og hvilket regelverk som gjelder spesifikt for disse.

Stiftelsen mener kapittel 8 har en mer pedagogisk oppbygning enn de øvrige kapitlene i veilederen, og mener det under hver enkelt sektor burde være følgende underkapitler¹ som eventuelt viser til den generelle delen:

- **Taushetsplikt, hjemmel**
- **Avvergingsplikt**
- **Varslingsplikt til barnevernet**
- **Opplysningsrett**
- **Samarbeid og adgangen til å dele opplysninger**

Ved å innrette underkapitlene på denne måten kan ansatte i de ulike sektorene raskt finne frem til sine respektive hjemler og fordype seg nærmere.

2.2 Veilederens innhold – relevante problemstillinger som bør med

2.2.1 Muligheten for anonym drøfting

Stiftelsen savner at veilederen sier noe om mulighetene for å drøfte problemstillinger anonymt innad i den enkelte etat eller eksternt med andre fagpersoner. I tilfeller der forvaltningsansatte er usikre på om varslingsplikten til barnevernet eller avvergingsplikten er utløst, burde de i større grad få veiledning på hvem de kan drøfte denne usikkerheten med. Ved usikkerhet kan saker drøftes anonymt med barnehus, politi og barnevern. Dette burde gå tydeligere frem av veilederen.

---

¹ Holmboe, M. (2017). «Tale eller tie» del 3, gir en god oversikt over reglene for noen utvalgte forvaltningsorganer. Her står utgangspunktene, unntakene og typeeksempler godt forklart.

2.2.2 Flere kasuser/typetilfeller

Stiftelsen erfarer at ansatte i forvaltningen opplever det utfordrende å avgjøre hva som skal til for at avvergingsplikten eller opplysningsplikten til barnevernet er oppfylt. Stiftelsen mener derfor det bør utarbeides et vedlegg med kasuser/typetilfeller² til veilederen, som forvaltningsansatte kan bruke for å øve seg i slike vurderinger. Dette kan for eksempel innarbeides i veilederens kapittel 8 under hver enkelt etat, alternativt kan det utarbeides vedlegg til veilederen. For å illustrere hva vi mener med kasuser/typeeksempler legger vi ved to eksempler som vi mener kan være egnet for ansatte i barnehagesektoren. Til disse kasusene bør det følge en vurdering basert på gjeldende rett som besvarer spørsmålene:

- Avvergingsplikt?
- Meldeplikt til barnevernet?
- Andre mulige handlingsalternativer?

Det er en varm vårdag i mai, utetid i barnehagen. Som ansatt står du tilfeldigvis nær to gutter (5 år) som småprater mens de leker i sandkassen.
En av guttene sier:

«I går kveld kranglet mamma og pappa. De kranglet så mye at pappa slo mamma så hardt at hun begynte å blø fra nesen»

Hva gjør du?

Idé hentet fra boken *Kva ser vi – kva gjør vi* (Nordhaug, 2017)

Det har vært tegnestund i barnehagen, og du sitter i nærheten av to jenter som tegner en stund, og løper siden ut for leke. Du rydder opp tegnesakene, ser gjennom tegningene, og finner en tegning som viser en erigert penis med stråler som treffer et lite ansikt.

Hva gjør du?

Idé hentet fra boken
Grunnbok i arbeid med seksuelle overgrep mot barn (Siri Søftestad, 2018).

² I veilederens punkt 8.3.2.1 er det eksempelvis fremhevet noen typetilfeller for skoler.

Stiftelsen mener det er spesielt viktig å lage gode kasuser/typeeksempler på vurderingsnormene:

- «grunn til å tro» (bvl. § 6–4)
- «sikkert eller mest sannsynlig» (strl. § 196)

Helt konkret mener vi det bør utarbeides kasuser/typeeksempler på følgende punkter:

- Punkt 2.2.2 Avvergingsplikten etter straffeloven § 196
- Punkt 2.2.2 Særlig om avverging av mishandling i nære relasjoner
- Punkt 2.4 Plikt til å varsle barnevernet om at barn blir utsatt for omsorgssvikt eller viser alvorlige atferdsvansker (barnevernloven § 6–4)
- Punkt 2.5 Helsepersonells plikt til å varsle nødetater (helsepersonelloven § 31)
- Punkt 2.7 Forholdet mellom reglene om avvergingsplikt i straffeloven og meldeplikten etter barnevernloven § 6–4
- Punkt 6.7 Opplysninger om lovbrudd til påtalemyndighet eller annen kontrollmyndighet (forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6)
- Punkt 8 Utvalgte etater

2.2.3 Et eget kapittel om samhandling på tvers

Departementet understreker innledningsvis at en av begrunnelsene for utarbeidelse av veilederen er at det eksisterer barrierer for samarbeid på tvers.³ God samhandling og riktig informasjonsutveksling mellom ansatte i offentlige myndigheter er spesielt viktig for å kunne avdekke vold og seksuelle overgrep mot barn, og følge barna og familiene opp på en god måte i etterkant av at slike forhold er avdekket. Stiftelsen savner følgelig et eget kapittel i veilederen som beskriver handlingsrommet og mulighetsrommet for offentlige ansatte til å gjøre nettopp dette. Tjenester i alle ledd trenger å vite hvordan de på best mulig måte kan og skal samhandle i samsvar med reglene om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt. Det eksisterer mange gode veiledere på ulike felt⁴, disse bør etter vår mening samles med lenkehenvisninger i denne veilederen.

2.3 Regelverk som burde presiseres ytterligere

---

³ I veilederens punkt 1.1, s. 7.

⁴ NKVTS voldsveilederen <https://voldsveileder.nkpts.no/>; Politi og barnevern – nasjonale retningslinjer for samhandling https://www.bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/politi_og_barnevern_retningslinjer_for_samhandling/; Til barns beste – samarbeid mellom barnehagen og barnevernstjenesten <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/til-barnets-best---samarbeid-mellom-barnehagen-og-barneverntjenesten.pdf> ol.

2.3.1 Regelverket for prester, forstandere, sjelesørgere og deres hjelgere

Stiftelsen mener reglene om taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt for prester, forstandere, diakoner, sjelesørgere og deres hjelgere fremstår fragmentert og lite tilgjengelig. Den nye trossamfunnsloven som trådte i kraft 01.01.2021 inneholder foreløpig ingen henvisning til forvaltningslovens taushetspliktbestemmelser, noe som etter vår tolkning innebærer at det kun er straffelovens § 211 som per i dag regulerer taushetsplikten. Denne tolkningen understøttes av forarbeidene til ny trossamfunnslov prop. 130 L (2018-2019) hvor følgende beskrives i kapittel 21.8:

«Etter trossamfunnsloven § 26 står forstander «under same ansvar som offentleg tenestemann når det gjeld gjeremål som han er pålagd i eller med hjemmel i lov». Det samme gjør prester i Den norske kirke med hjemmel i kirkeloven § 38. Begge kategorier har dermed vært omfattet av den forvaltningsmessige taushetsplikten, jf. forvaltningsloven § 13. Ingen av disse bestemmelsene foreslås videreført i ny lov, se punkt 20.5.7 om Den norske kirke og offentligrettslig lovgivning. I tillegg har, som nevnt over, prest i Den norske kirke og prester og forstandere i registrerte trossamfunn taushetsplikt etter straffeloven § 211. (...) Justisdepartementet var enig med kommisjonen i at det er behov for en egen lovregulering av taushetsplikten til prester og forstandere, jf. [Ot.prp.nr.22 \(2008-2009\) s. 75](#): «Selv om departementet er enig i at straffeloven 1902 § 144 bør oppheves, kan det først skje etter at de nødvendige endringer i spesiallovgivningen er på plass. Disse endringene lar seg ikke gjøre innenfor rammen av arbeidet med ny straffelov.» Bestemmelsen i straffeloven ble etter dette besluttet videreført i § 211, men det framkommer i [Ot.prp.nr.8 \(2007-2008\)](#) at «det tas sikte på at bestemmelsen kan oppheves når de nødvendige endringene i spesiallovgivningen er foretatt». Det ble dessuten vist til en ventende utredning av taushetsplikt for advokater, og at denne utredningen burde foreligge før man vurderte en bestemmelse om taushetsplikt for denne yrkesgruppen. Denne utredningen er nå ferdig, og den foreslår en omfattende særbestemmelse om advokaters taushetsplikt, se [NOU 2015:3](#). Etter departementets syn er det behov for å vurdere nærmere om det bør tas inn en spesialbestemmelse om taushetsplikten i trossamfunnsloven, og hvordan denne i så fall skal utformes. Departementet vil komme tilbake til dette. Inntil videre mener departementet på denne bakgrunnen at straffeloven § 211 bør videreføres i sin nåværende form. Departementet legger til grunn at en forpliktelse til å overholde taushetsplikten i straffeloven ikke vil foreldes eller forstås tidsbegrenset og at lovgivningen ikke vil få tilbakevirkende kraft.»

I påvente av at en ny spesialbestemmelse om taushetsplikt tas inn trossamfunnsloven, mener stiftelsen at veilederen bør klargjøre regelverket for denne gruppen.

2.3.2 Regelverket for helsepersonell

I punkt 8.5.5.2.4 presiseres følgende om helsepersonellovens § 23 nr. 4:

«Regelen i § 23 nr. 4 er en skjønnsmessig bestemmelse som gir helsepersonell en rett til å gi opplysninger når tungtveiende private eller offentlige interesser gjør det rettmessig å gi opplysningene videre. Som det fremgår ovenfor, har alle – også helsepersonell – en plikt til å søke å avverge en del alvorlige straffbare handlinger (straffeloven § 196) eller alvorlige ulykker (straffeloven § 287), eller varsle barnevernet om at det er grunn til å tro at et barn blir utsatt for omsorgssvikt mv. (barnevernloven § 6-4). Retten til å gi opplysninger etter helsepersonelloven § 23 nr. 4 går lenger enn disse pliktene. Dermed kan helsepersonell som er i tvil om vilkårene for avvergingsplikt eller varslingsplikt er oppfylt, i en del tilfeller varsle etter § 23 nr. 4 uten å måtte ta endelig stilling til om vilkårene for pliktene er til stede.»

Stiftelsen har nylig hatt dialog med helsevesenet og Kripos om rekkevidden av denne bestemmelsen. Her kom det frem at rekkevidden av denne bestemmelsen er uklar, og at dette bør presiseres. I hvilke tilfeller kan helsepersonell gi opplysninger videre, hvor tungtveiende interesser må ligge til grunn, og til hvem kan disse opplysningene gis videre?

2.4 Avsluttende bemerkninger

Avslutningsvis ønsker stiftelsen å påpeke viktigheten av at denne veilederen distribueres og gjøres kjent for ulike sektorer og organer som bør og skal samhandle. For at det skal kunne skje en reell kompetanseheving innen dette regelverket hos forvaltningsansatte må veilederen implementeres på en god måte, og de ansatte trenger trening i å gjøre disse vurderingene, fortrinnsvis med utgangspunkt i veilederen og et tilhørende kasus/typeeksemphefte.

Med vennlig hilsen

Ada Sofie Auslegard

Generalsekretær

Stine Sofies Stiftelse

Malin Albrechtsen van der Hagen

Juridisk rådgiver

Stine Sofies Stiftelse